

zeker
het de
eft on
alle
the
st veel
betreft
lijdenis
niet
reces
de in
de Zelf,
Chris
g eens
n gere
n allen
ansche
hetgeen
in wij
mules.
dagen
dat bij
ndoms
d niet
nschen
en, dat
ij men
niet
samen
illende
ring of
s, loopt
efs be
nd van
heid,
vaaris"
in, dat
el hem
illende
it zon-
s, kon.
ar vast-
tegen-
aalen
id wor-
nheid
r welke
accent
terende
gij met
el. Men
zij hen,
stooten.
lector?
enste,
„Berg-
rieolen
tenshuis
oft haar
de man
gen dus
wordt
uw niet
gelapt,
d, brengt
uw heeft
r zinnig-
en, kan
laidt de
iel gold
Dat die-
wanneer
die het-
hulp zal
dijk van
ns zelfs
nog een
genwoor-
me een
eelen?
n", die
Ook op
e banen
dikwijls
dat een
aan de
sympa-
un. En
leel der
„Sier"
ds kon-
er meest
ectueelen
ande, de
A.P.sche
schappe-
„De er-
waar de

arbeidersbeweging de macht overwegend in handen kreeg, zij mede een factor van ondergang is geweest in plaats van een klacht tot opbouw en wat de intellectueelen in 't bijzonder heeft getroffen en wat zij diep in zich hebben opgenomen, is de ondergang van het intellect en de overhellen vijandschap daartegenover betoond door de arbeiders, zoodra zij de macht in handen hadden."

Deze woorden zijn zeer merkwaardig, vooral waar de schrijver niet aarzelt erbij te voegen, dat de arbeiderspsychie in ons land precies in dezelfde richting heenwijst. Bij slot van rekening, en dit is het verheugende, wijst dit erop, dat bij de intellectueelen in doorsnede het verstand toch vroeger het verwoestende van een revolutie opmerkt, dan bij de revolutionair opgevoede arbeiders. Het spreekt vanzelf, dat de extremisten onder de intellectueelen niet terugdeinzen voor den zoogenaamden gang naar de hel, om daardoor den communis-tischen staat te bereiken en dat ook in den engeren kring van onze eigen studeerende Christelijke jongelingschap zoodaets als een schuifelende slang naast op buit, om de woorden aan te halen van oud-minister Idenburg op den Antirevolutionairen dag te Utrecht, maar toch zijn er dan symptomen op te merken, welke erop wijzen, dat de wal bezig is het schip te keeren.

Waar ook door ons zou vaak de aandacht is gevestigd op het gevaar uit den intellectueelen hoek, verheugt het ons zooveel te meer, ook op deze teekenen te mogen wijzen. Welke van de krachten het op den duur zal winnen is nog niet te zeggen, maar de reactie, ditmaal de goede reactie, is aan het werk.

Het ware te hopen, dat den intellectueelen uit dien kring tenminste deze blinddoek van de oogen viel.

Ook al het cellulair systeem?

Mevrouw Roland Holst wil echter van haar kant doen wat ze wil om de papieren van het bolsjewisme ook in ons land op koers te houden. Zij bepleitte de noodzakelijkheid van cellenvorming. Zulke cellen wilde zij zelfs in de christelijke vakorganisaties inbrengen. Hieraan werd ik herinnerd, toen ik las wat „Gereformeerde zijde", het enfant terrible der Jong-Gereformeerden, naar aanleiding van de vergadering dier groep in Utrecht, schreef.

Er bleek eenig verschil van inzicht te zijn over de kwestie of men in of buiten de Geref. kerk moest werken. Enkelsten legten er den nadruk op, dat in de kerk moest worden gewerkt. Het is een standpunt waarvoor wij kunnen voelen — edoch de praktijk! Het zullen er maar enkelen zijn, die een actie zullen durven voeren tegen de huidige orde en de meeste gemeentelieden, die met hen sympathiseeren, zullen verre blijven staan. Wij kennen de mannen broeders en wij durven nu al wel profetiseren dat, als er een vereeniging wordt opgericht, bestaande uit leden der Geref. kerken, die zich ten doel stelt propaganda te maken voor de denkbeelden der Jong-Gereformeerden, de kerkeraden het er niet bij zullen laten zitten. Een toestand als in de Hervormde kerk bestaat, waar verschillende richtingen propaganda voeren voor hun opvattingen, is in de Geref. kerk ondenkbaar. Men zal het eenvoudig niet toelaten. De enkelen, die zich aan het hoofd der beweging stellen, zullen „kerkelijk behandeld worden" en buiten de kerk worden gezet.

Georganiseerd optreden binnen de muren der Geref. kerk lijkt ons dus onmogelijk. Wat dan? Moet men en bloc de kerk verlaten en zelf op eigen houtje kerkje gaan spelen? Hiervan moet o.i. in het geheel geen sprake zijn, evenmin als van aansluiting bij de Ned. Herv. kerk. Laat men, voorzover dat althans nog mogelijk blijft, lid blijven der Geref. kerk. Zijn kracht moet men echter zoeken in actie buiten de kerk. Men late de kerk voor wat zij is, want die weigert toch haar tijd te begrijpen. Het is wel jammer, dat het zoo is, maar de zaken staan nu eenmaal zóó, dat men het buiten de kerk moet zoeken. Een organisatie moet er echter zijn, waarin men zich kan vereenigen. Te Utrecht heeft men aan een commissie opgedragen om te onderzoeken of men zich zou kunnen aansluiten bij de Ethische Vereeniging. Wij voor ons zouden het toejuichen allen in één vereeniging samen te brengen. Een vereeniging, die voor het algemeen zou willen zijn wat de N. C. S. V. is voor de studenten, lijkt ons heel goed mogelijk. Een voordeel van een dergelijke organisatie, die zich dan niet met interne kerkelijke aangelegenheden moet inlaten, zou zijn, dat zij den gereformeerden ouderling niet zoo veel val geeft als een vereeniging van Jong-Gereformeerden, die speciaal werkt in de kerk. Hierin ligt echter opgesloten, wat wij boven ook reeds betoond hebben, dat de actie buitenkerkelijk moet zijn. Zij moet er niet toe leiden de Jong-Gereformeerden geleidelijk aan over te brengen naar de Ned. Herv. kerk.

Zij moet vrij blijven van bemoeienis met eenigerlei kerk. Er is arbeidsterrein genoeg voor haar buiten het kerkelijk erf en zij moet zich juist tot taak stellen diegenen, die weinig of niets meer voelen voor de kerk, tot zich te trekken. Koppelt zij zich vast aan een bepaald kerk, dan zal zij die elementen niet in die mate tot zich weten te trekken als wanneer zij dit vermijdt. De leden der verschillende kerkelijke groepen, die tot de vereeniging behooren, moeten dan in eigen kring maar bepalen welke houding zij zullen aannemen tegenover hun kerk.

Dit lijkt sprekend op het cellulair systeem van mev. Roland Holst. De slangenvoorzichtigheid wordt hier in voldoende mate betracht. Maar waar blijft de duivenoprechtheid?

Vergroot portret.

Natuurlijk wordt door menig moderne het geval-Netelenbos uitgehuut. Men laat van Netelenbos en zijn medestanders een vergroot portret maken, terwijl de anderen hun gewone afmeting behouden. Zoo ziet men in deze kwestie reeds het begin van een geweldige beweging. De vrijzinnige „Westfriesche Kerkbode" verheelt haar blijdschap niet.

Bij de discussie bleek wel, dat de meeningen over het al of niet mogelijke van het blijven in de kerk verschilden, sommigen wilden zelfs terugkeeren tot de Hervormde kerk, maar ook dat men algemeen overtuigd was, dat de Geref. kerk het ware geestelijke leven dikwijls in den weg staat, dat de kerk haar roeping niet meer verstaat, en dat men stelling moet nemen tegen het Farizeïsme der kerk. Sommiger ideaal bleek te zijn een vrij-gereformeerde gemeente, overtuigd als zij waren, dat actie in de kerk tot niets zou leiden, daar de groote massa toch aan de van God gegevene Dordtsche leer zou blijven vasthouden.

Na zeer uitvoerige besprekingen, waarbij over de kerk menig kras oordeel werd uitgesproken, werd met algemeene stemmen besloten tot het oprichten van een vereeniging, zoodaets de voorzitter die wenschte, welke propaganda zal voeren voor de denkbeelden der Jong-Gereformeerden door het houden van lezingen e.d. en, zoo mogelijk door een eigen orgaan.

De geest der waarheid breekt dus ook in de Geref. kerk door, ook daar werden de geesten beïnvloed door het moderne denken.

Natuurlijk verheugen wij ons er over, dat zelfs de Geref. kerk geen dam kan opwerpen tegen den geest der vrijzinnigheid, die zich tegen het gezag der letter verzet. En met groote belangstelling zien wij tegemoet welke het gevolg zijn zal en van deze beweging, en van de vernieuwing des geestes, welke zich in mannen als ds. Netelenbos voltrekt.

En zij vat haar oordeel aldus saam:

Het is ons al genoeg, dat opnieuw blijkt hoe dr. A. Kuiper's pogingen om de Dordtsche leer van voor vier eeuwen aan te passen aan den geest des tijds één groote mishukking zijn geweest. Het leven, dat in die kringen is ontwaakt bevat in zich de belofte van een nieuwe lente voor de vrijzinnige denkbeelden.

Zou hierop niet van toepassing zijn: wat men wenscht, gelooft men graag?

Geen huichelaar.

Hetzelfde nummer van de „Westfriesche Kerkbode" werd mij toegezonden door Dr. de Hartog. Ik ontving naar aanleiding van wat in vroegere Pers-schouwen uit bladen en geschriften door mij werd overgenomen, enkele brieven. Ik verwachtte ook niet anders. Het is niet de eerste maal dat ik Dr. de Hartog in de pers ter sprake breng. En telkens werd dit door de onvernujdelijke correspon-dentie gevolgd. Dr. de Hartog, die dikwijls over miskenning klaagde, heeft niet te klagen, dat zijn volgingen het niet met warmte en hartstocht voor hem opnemen. Ik mag dat wel. Andere mannen, eminent als hij, liet men niet zelden alleen staan of onthield men de hartelijkheid, waarop zij aanspraak hadden. Maar het is mij niet mogelijk om aan het verlangen van een paar dier correspon-denten te voldoen en hun schrijven, waaronder er één vrij uitvoerig, in de kolommen van ons blad een plaats in te ruimen. Waar ikzelf voor een opmerking soms maar een paar regels durf te nemen, gaat het niet aan daarvoor aan anderen een respectabele ruimte af te staan. Zoo zou het perspectief in ons blad geheel verloren gaan. Ik heb wat Dr. de Hartog aan mij schreef medege-deeld en wil nu wat hij uit de „Westfriesche Kerkbode" onder mijn aandacht wenschte te brengen, ook onzen lezers niet onthouden. Daarin antwoordde Ds. Bakels hem op een ingezonden stuk o.m.:

Nog iets: ik behoeft u niet te zeggen, dat ik u geen huichelaar noem in „Wij ketteren". Ik behoeft niet te zeggen, dat ik u daarvoor niet houd, ik behoeft niet te zeggen, dat ik u in geschrifte of in woorden nooit zoo noemen kan. Wat op bl. 90 van „Wij ketteren" over u gezegd wordt, zeg niet ik maar Calvijn.

De spatieering is van Dr. de Hartog, die deze woorden onderstreepte. De redeneering van Ds. Bakels doet ietwat zonderling aan en kan oorzaak worden van misverstand. Indien Ds. Bakels mij verlot wilde geven te publiceeren het gevoelen, dat hij mij in particulier schrijven over de Hartog kenbaar maakte (wat m.i. daar zeer wel voor geschikt is, wijl het geen vertrouwelijk karakter draagt), zou dit misschien meer verhelderend werken. Maar zonder Ds. Bakels' toestemming doe ik dit vanzelf niet.

Intusschen mag ik nu wel de discussie over dit punt sluiten. Anders zou onze Reformatie zoo zachtjes aan den schijn op zich laden of ze zich vooral tegen Dr. de Hartog wil richten. En dat ligt werkelijk niet in haar, allerminst in mijn bedoeling. Ik heb reeds 8 à 10 jaar geleden openlijk uitgesproken, dat ik wel in de Hartog waardeerde: zijn beziel optreden, inzonderheid zijn kloek apo-logetisch verweer; ik heb echter ook mijn bezwaren tegen zijn standpunt niet verzwegen en vooral de overdrijving veroordeeld, waardoor hij zichzelf schandte. Dat is op 't oogenblik mijn houding nog. Aan waardeering en critiek wil ik ook ten opzichte van Dr. de Hartog gaarne het woord geven. In den strijd tegen het ongelooft begroet ik hem als

een welkom bondgenoot, hoewel zijn strijdwijze de mijne niet is. Ik heb aan zijn oprechtheid niet getwijfeld en daarom maakte ik er dadelijk een kantteekening bij, toen Bakels Calvijn sprekende invoerde om de Hartog een huichelaar te noemen. En nu voorloopig over de Hartog genoeg!

Ik had het daareven over Bakels. Ook over mijn recensie van zijn laatste boek werden mij eenige brieven gezonden. Eén ervan ontroerde mij. De schrijver was een jonge man, die van den kansel tegen Bakels' schandelijk boek had hooren waarschuwen. Hij verdacht echter den predikant van conservatisme en enghartigheid. Hij kocht het boek nog, aangelokt door wat er op het titelblad staat: opgedragen aan alle Gereformeerde jongelui. Maar toen hij het halverwege gelezen had, kon hij niet verder. Wat hij verder deed, beschouw ik als een confidentie, waarop ik hier zelfs niet zinspeel. Ik ben echter blij, dat hij mij een kijkje gegund heeft in zijn hart. Alleen vermeld ik nog zijn bekentenis: had ik uw recensie onder de oogen gehad, ik zou het nooit hebben gekocht. De aard van onzen tijd brengt mee, dat wij niet alleen waarschuwen, maar ook rekenschap van onze waarschuwing geven. Van den kansel kan dat in den regel niet geschieden. Maar de pers kan hier aanvulling bieden. Daarom zag het tweetal lezers, die meenden, dat ik beter de citaten uit Bakels' boek had kunnen weglaten, ook mis. Met een veroordeeling zonder aanvoering van gronden neemt men tegenwoordig geen genoegen. Trouwens, de Schrift deelt ons zelfs de woorden van den duivel mede, ook de scheldnamen, die onzen Heiland door de Farizeeën werden gegeven. De wonden onzer dagen moeten niet bedekt, maar opengelegd.

Laat mij echter nog mogen antwoorden op een vraag van een der scribenten, die zijn brief aldus eindigt: „Wat bedoelt U met de laatste zinsneden van Uw artikel, waarin U naar Saulus verwijst en Uwen lezers vraagt te doen, wat zij voor Saulus zouden hebben gedaan? Bidden? Maar U zegt zelf, dat in Bakels fel en bitter de geest van den Antichrist spreekt. Moeten wij bidden voor de dienaren van den Antichrist, voor hen, die zich aan den duivel hebben overgegeven en opzettelijk den Naam des Heeren op de gruwelijkste wijze lasteren? Zoo ja, hoe moeten wij dan Ps. 139:19—22 verstaan?"

Natuurlijk moeten wij hen, die schandelijk van God en zijn Christus spreken, als onze vijanden beschouwen. Maar onze correspondent kan toch niet meenen, dat wij voor onze vijanden niet moeten bidden? Christus zelf heeft voor de overreders gebeden. Johannes leert, dat er een zonde is tot den dood en hij zegt niet, dat men daarvoor zal bidden (1 Joh. 5:16). Maar zou onze briefschrijver durven beweren, dat er voor Bakels' zonde geen vergiffenis meer mogelijk is? Dat hij dan leze: „En zoo wie eenig woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar zoo wie tegen den Heiligen Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst." (Matth. 12:32).

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

's-Gravenhage, T. Ferwerda te Amsterdam, en G. R. Kuiper te Haarlem. — J. A. Tazelaar te Haarlemmermeer, en J. Waterink te Zutphen.
Oenkerk e.a., C. J. v. d. Boom te Paasens, en H. P. M. G. de Walte te Zaamslag.
Overesch, C. J. v. d. Boom te Paasens, en G. Verry te Hellevoolstus.
Rotterdam, J. G. Kunst te Arnhem, en G. R. Kuiper te Haarlem.
Dithuizen, P. Bos te Winsum (Fr.), en J. G. Feenstra te Dirksdorp.
Vroomshoop, N. Duursma te Nieuw-Amsterdam, en J. Hollewijn te Dedemsvaart.

Beroepen te:

Echten (Fr.), A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
's-Gravenhage, T. Ferwerda te Amsterdam.
's-Gravenhage, G. R. Kuiper te Haarlem.
Kornhorn (Gr.), A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Kralingen, S. P. Dee te Dwingeloo.
Molenaarsgraaf, A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Sint-Jacobi-Parochi, A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Zevenhuizen, H. W. Ferderhoff te Rozenburg.

Aangenomen naar:

Driewegen-Borselen, H. Brouwer te Westerhork.
Krouwenie, H. Moolhuizen, cand. te Rotterdam.

Bedankt voor:

Baambrugge, Fijnaart, Jutrip, Molenaarsgraaf, Oostburg, Ouderkerk a. d. IJssel, Reeuwijk en Schipluiden, H. Moolhuizen, cand. te Rotterdam.
Berkel en Rodenrijs, A. Thielea te Axel.
Huizen, D. B. Hagenbeek te Vlaarding.
Nieuwerkerk a.d. IJssel, S. van Leeuwen te Houwerzijl.
Nieuwerkerk (Z.), H. N. Basoeki te Moerdijk.
Purmerland, R. Haisma te Gaaat.
Stadskanaal (Pekelderweg), W. Fokkens te 2de Exloermond.
Winsum, A. G. Wolf te Loenen-Vreeland.
Zegwaart, Dr. S. O. Los te 's-Gravenhage.
Zwart, G. R. Kuiper te Haarlem.

Afscheid van:

Harmelen, H. v. d. Zanden, Tekst 1 Petr. 5:10—11.
Rotterdam, H. Kaajan, Tekst Deut. 33:27.
Velsen, A. B. W. M. Kok, Tekst 1 Cor. 2:1—5.